

4. Lyudmila SHangina (2015). “The reform of school education should begin with the quality of teacher training” DW. Centr Razumkova. [Online],available at: http://www.razumkov.org.ua/ukr/expert.php?news_id=5653 (Accessed 2 april 2016).

5. Maks Hefer (2015). Mozhet bat', kapitalizm ne hochet, chtoby my byli schastlivy? [Maybe capitalism does not want us to be happy?]. Translated by Oblonskaya A., Moskow, Russia.

6. Poplavs'ka O.M. “Recommendations for calculating social security markers (in the field of industrial relations)” Svidoctvo pro reestraciju avtorskogo prava na tvir №60496 vid 06.07.2015r.

7. Poplavska O.M. “Social Security Strategy of Ukraine in conditions of globalization changes”. Labor Relations: Theory and Practice. — no. №2(10), pp.137—143.

8. Stiglitz, Joseph. (2015) Cena neravenstva. CHem rassloenie obshchestva grozit nashemu budushchemu? [The Price of Inequality: How Today's Divided Society Endangers Our Future?]. Translated by Rogestvenskaya? E/ ., Moskow, Russia.

9. Tamara Tereshchenko, Artem Tidva (2015). “Working conditions, labor rights and trade union activity (for example, the transport sector)”. Commons [Online],available at: <http://commons.com.ua/umovi-pratsi-ta-profspilkova-aktivnist/#more-20926> (Accessed 12 march 2016).

10. YAroslav Gricak (2015). “What prekariat capable?”, Gazeta.ua, [Online],available at: http://gazeta.ua/articles/grycak-jaroslav/_na-scho-zdaten-prekariat/628630 (Accessed 5 april 2016).

Стаття надійшла до редакції 05.03.2016 р.

УДК 336.71

Василик А.В.,

канд. екон. наук, доц.,
alla_vasylyk@ua.fm

Ачкасова В.М.,

студентка,

Зайко Т.О.,

студентка,

кафедра управління персоналом та економіки праці,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

Василик А.В.,

канд. екон. наук, доцент,

Ачкасова В.М.,

студентка,

Зайко Т.А.,

студентка,

кафедра управления персоналом и экономики труда,
ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет
имени Вадима Гетьмана»

Vasylyk A.V.,

PhD in Economics, Docent, Associate Professor,

Achkasova V.M.,
student,

Zaiko T.O.,
student,

Personnel Management and Labour Economics Department,
SHEI «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman»

СТВОРЕННЯ ВЛАСНОГО БІЗНЕСУ МОЛОДЦЮ: АНАЛІЗ МОТИВІВ, МОЖЛИВОСТЕЙ І БАР'ЄРІВ

СОЗДАНИЕ СОБСТВЕННОГО БИЗНЕСА МОЛОДЕЖЬЮ: АНАЛИЗ МОТИВОВ, ВОЗМОЖНОСТЕЙ И БАРЬЕРОВ

STARTING AN OWN BUSINESS BY YOUTH: ANALYSIS OF THE MOTIVES, OPPORTUNITIES AND BARRIERS

З'ясовано визначення сутності поняття «підприємець», розглянуто мотиви, можливості та бар'єри до створення власного бізнесу в Україні та за кордоном молоддю.

Выяснено определения сущности понятия «предприниматель», рассмотрены мотивы, возможности и барьеры к созданию собственного бизнеса в Украине и за рубежом молодежью.

Small business is one of the possibilities to solve the problem of employment, self-employment for the entrepreneur and the creation of the jobs for other people, and is a prerequisite for the formation of the middle class in Ukraine. Found out the essence of the definition of the concept of «entrepreneur», considered motives, opportunities and barriers to the creation own business in Ukraine and abroad by youth. About motives of starting business, survey results show that almost all respondents want to realize their ideas, interests and dreams to become independent and to feel the confident use their experience and knowledge. The main problems students consider the lack of own funds, bureaucracy, lack of contacts, the fear of failure. Starting business they have an excellent opportunity to seek assistance from student organizations and be more risk averse, as a private business — a way to self-development.

Ключові слова. Підприємець, власний бізнес, молодь, мотиви, бар'єри, можливості.

Ключевые слова. Предприниматель, собственный бизнес, молодежь, мотивы, барьеры, возможности.

Keywords. Entrepreneur, own business, youth, motivations, barriers, opportunities.

Вступ. В умовах затяжної економічної та політичної кризи в Україні, згорання напрямів бізнесу, скорочень на великих і середніх підприємствах, зростання безробіття та інфляційних процесів сприяння розвитку малого та середнього бізнесу має розглядатися вкрай важливим напрямом державної політики. Важливо відзначити, що мале підприємництво є однією із можливостей вирішення проблеми зайнятості населення, шляхом самозайнятості підприємця та створення ним робочих місць для інших людей, і є передумовою формування середнього класу в Україні.

Надзвичайно актуальним при цьому стає заохочення молодіжного підприємництва в Україні, оскільки оцінка кількісного складу соціальних верств населення вказує на те, що рівень безробіття серед молоді є найвищим у порівнянні з іншими

віковими групами. Відповідно, створення власного бізнесу є тією можливістю, що забезпечує самозайнятність молоді людини, умови для її самореалізації, незалежності, забезпечення фінансової стабільності та матеріального благополуччя.

В умовах дефіциту робочих місць для молоді в Україні та, зокрема випускників ВНЗ, для них є сенс серйозно задуматися над перспективами створення власного бізнесу. Для дослідження ставлення студентів-випускників до можливостей і проблем створення власного бізнесу, в ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» було проведено соціологічне опитування в межах реалізації проекту ЄС Tempus 544202 — TEMPUS — 1 — 2013 — 1 — AT — TEMPUS-JPHES (BUSEEG-RU-UA) «Набуття професійних і підприємницьких навичок за допомогою виховання підприємницького духу та консультації підприємців-початківців». В опитуванні «Портрет молодого підприємця» взяли участь студенти 4 курсу факультету управління персоналом, соціології та психології, які згідно умов проекту BUSEEG-RU-UA вивчають дисципліну «Створення власного бізнесу». Вік опитуваних 20—22 роки, серед них переважна кількість (73,9 %) жінок.

Постановка завдання. Відповідно, метою статті є дослідження бажання, мотивів, можливостей та бар'єрів створення власного бізнесу молоддю в Україні.

Результати дослідження. Для того, аби повною мірою розкрити сутність питання підприємництва пропонуємо з'ясувати особливості та характеристики центральної персони — підприємця. Якщо звернутися до інтернет-ресурсів і наукових джерел визначення поняття «підприємець» можна трактувати так:

- підприємець — це людина, яка здійснює самостійну, систематичну, ініціативну, ризикову діяльність, спрямовану на виробництво товарів та надання послуг з метою одержання прибутку або особистого доходу і передбачає здійснення нововведень. Отже, підприємець — це суб'єкт, що поєднує у собі комерційні, організаторські та новаторські здібності для пошуку і розвитку нових видів, методів виробництва, нових благ та їх нових якостей, нових сфер застосування капіталу [4];

- підприємець — це людина, яка організовує власну справу, керує нею і водночас бере на себе відповідальність, також ризикує з метою отримання прибутку, що спонукатиме наступне вкладання грошей, для ще більшого розширення власного бізнесу [5].

На жаль, жодне із зазначених визначень не дає зрозуміти, які саме характеристики властиві підприємцю. У рамках нашого дослідження ми вказали 11 висловів (табл. 1), які характеризують підприємця, та запропонували респондентам обрати, на їх думку, найудаліші.

Таблиця 1

**РОЗПОДІЛ ЧАСТОК РЕСПОНДЕНТІВ,
ЯКІ ОБРАЛИ ТВЕРДЖЕННЯ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПІДПРИЄМЦЯ**

Твердження	Частка респондентів, які обрали твердження, %
Підприємцем треба народитися, а підприємницьких навичок неможливо навчити	4,3
У підприємця є специфічні риси характеру	65,2
Підприємцями можуть бути молоді та добре освічені люди	60,9
Високий IQ є необхідним для підприємницького успіху	13

Твердження	Частка респондентів, які обрали твердження
Всі підприємці є винахідниками	30,4
Підприємці готові йти на великий ризик	73,9
Підприємці являються індивідуалістами	34,8
Підприємці являються повністю незалежними, і вони керують собою і своєю долею	52,2
Підприємці самотні, вони не вміють співпрацювати з іншими і роблять все самі	0
Підприємці — це люди, які прагнуть до влади і управління іншими людьми	13
Підприємців мотивують тільки гроші	0

Для повноцінного тлумачення визначення «підприємець» варто врахувати думки аудиторії, яка вважає, що головним критерієм підприємця є готовність йти на ризик, та ним може бути не лише доросла людина з великим «багажем» досвіду, а й молода ініціативна, амбіційна людина, що має специфічні риси характеру. Завдячуючи нашому міні-проекту ми змогли зруйнувати стереотип про те, що аби стати підприємцем необхідно мати багатий життєвий досвід, вигідне становище у суспільстві, корисні зв'язки із «потрібними» людьми, великий капітал та бути не молодше 30-ти років. Як нам вдалося визначити, на сьогоднішній день більшість молоді дуже креативна та ініціативна — майже кожен з них прагне втілити свої ідеї у життя. У повсякденному спілкуванні часто можна помітити, що майже кожен студент має оригінальну, цікаву, інколи божевільну бізнес-ідею, щодня роздумуючи над нею та шукаючи шляхи її реалізації. Дехто має просто захоплення, або улюблену справу, яка, за бажання, могла б стати чудовим джерелом доходу. Як відомо, ще багато років тому Генрі Форд казав «Найкраща робота — це добре оплачуване хобі».

З рис. 1 видно, що 86,9 % опитаних розглядають можливість займатися власною справою. При тому студенти не визначають відсутність власного задуму як проблему, оскільки знають про сайти та організації, які продають ідеї або вже зареєстрований бізнес. Також для джерелом зародження наміру відкриття власної справи може стати глибинний аналіз перспективних галузей економіки.

Таке прагнення не може не радувати, оскільки новий бізнес — це створення нових робочих місць, це можливість до розвитку економіки та швидшого виходу із кризового становища країни.

Однак рушійною силою до відкриття власного бізнесу залишаються мотиви. Що ж саме мотивує молодих людей до створення власного бізнесу? За результатами опитування (рис. 2) можна побачити що, майже кожен респондент прагне реалізувати власні ідеї, інтереси та мрії, стати незалежним і відчувати у собі впевненість використовувати свій досвід та знання.



Рис.1. Розподіл відповідей на запитання «Чи розглядали Ви можливість розпочати власний бізнес?»

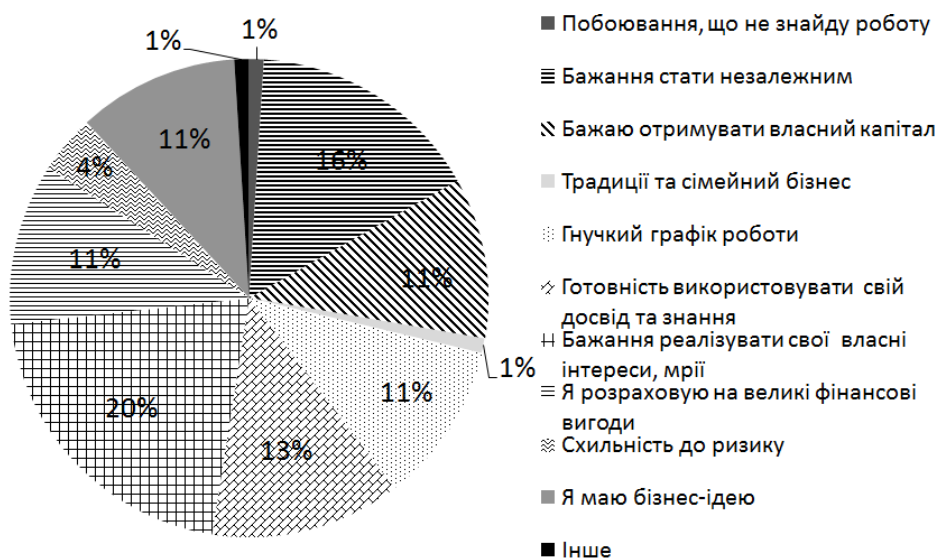


Рис.2. Розподіл відповідей на запитання «Що для Вас є мотивом для створення власного бізнесу?»

Наступним етапом, після виникнення ідеї та усвідомлення бажання її реалізувати перед студентом, постає питання можливості втілення її у життя.

У зв'язку зі зростанням ініціативності студентів, все частіше виникають університетські організації, що підтримують підприємницьку молодь. Наприклад, студентський бізнес-інкубатор, який є молодіжною громадською неприбутковою організацією ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», надає можливість новим компаніям і молодим підприємцям на етапі заснування, започаткування та становлення власного бізнесу здійснити це з мінімальними затратами, кожен студент може отримати консультацію з підприємництва, отримати відповідну літературу тощо [6]. Але, як вид-

но із відповідей наших респондентів (рис. 3), навіть при наявності подібних організаційних одиниць при університеті більше половини не знають про їх діяльність.

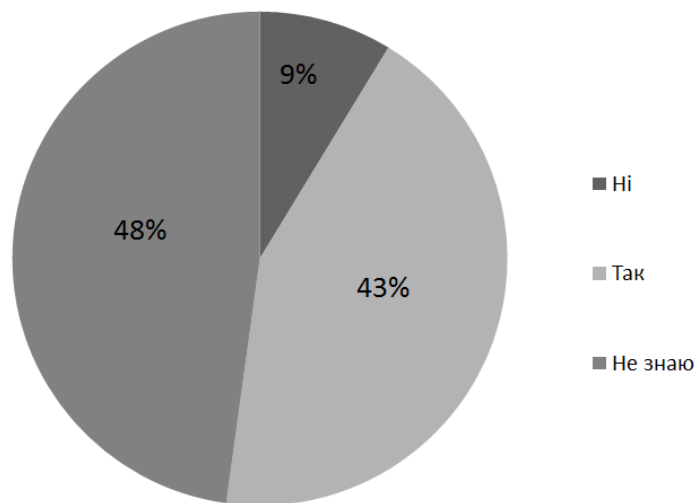


Рис.3. Розподіл відповідей на запитання «Чи є у Вашому університеті організаційні одиниці, які підтримують підприємливість студентів?»

Аналізуючи діяльність державних органів у даному руслі, можна дійти такого висновку, що Україна не зацікавлена у підтримці молодих підприємців. Переглянувши усі положення Міністерства Молоді та спорту, ми не змогли знайти жодного документу, який би підтримував ініціативу молоді, або надавав можливості для полегшення відкриття власної справи (наприклад, кредитування за низькими відсотками, або часткове фінансування стартапу, певні субсидії чи пільги). Основний вектор допомоги уряду направлений на діяльність населення старшого за віком. Подібна ситуація існує, наприклад, і в Австралії. Однак велика кількість громадських об'єднань піднімають це питання та стимулюють уряд до активної діяльності. Ряд країн, Сінгапур, Данія, США, Китай та інші усвідомлюють перспективність державної підтримки економічної діяльності саме такої категорії людей, як молодь (особи від 18 до 30 років) [1]. Європейський союз також не залишає без уваги цю частину населення. Випускники ВНЗ та студенти вважаються вразливою та нестабільною категорією. Саме через це Європейський фонд соціального страхування пропонує фінансові та бізнес послуги для стимулювання розвитку нових підприємств і видів діяльності [2]. Починаючи з 2011 року уряд Канади виділяє з бюджету \$ 20 млн на фінансову підтримку новим підприємствам. Така допомога надається молодому підприємцю протягом двох років із початку заснування бізнесу [3].

Разом з тим, у цілому наша країна протягом останніх років спростила процедури відкриття бізнесу, видачі дозволів на будівництво, реєстрації власності, оподаткування. Зокрема, останньому сприяло впровадження електронної системи сплати податків. Це підтверджують міжнародні рейтинги, наприклад, за рейтингом Doing Business у 2016 році Україна зайняла 83 місце в сукупному рей-

тингу сприятливості ведення бізнесу (по відношенню до 189 інших країн), в порівнянні з 87 місцем у 2015 році, 112 — в 2014 і 137 — в 2013 році. Позиції країни в рейтингах для кожного з основних десяти індикаторів ведення бізнесу наведено в табл. 2.

Таблиця 2

**СПРИЯТЛИВІСТЬ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ
(ПО ВІДНОШЕННЮ ДО 189 ІНШИХ КРАЇН) [7]**

Критерії	ДВ 2016 Рейтинг	ДВ 2015 Рейтинг	Зміни в рейтингу
Реєстрація підприємств	30	70	40
Отримання дозволів на будівництво	140	139	-1
Підключення до системи енергопостачання	137	138	1
Реєстрація власності	61	64	3
Отримання кредитів	19	17	-2
Захист міноритарних інвесторів	88	87	-1
Оподаткування	107	106	-1
Міжнародна торгівля	109	109	Немає змін
Забезпечення виконання контрактів	98	98	Немає змін
Подолання неплатоспроможності	141	141	Немає змін

Що стосується об'єктивних і суб'єктивних перешкод і бар'єрів, з якими стикається саме молодь при створенні власного бізнесу, то ми отримали такі результати опитування (рис. 4).



Рис. 4. Розподіл відповідей на запитання «Що для Вас є бар'єром для початку власного бізнесу?»

Основною проблемою студенти вважають відсутність власних коштів. Можливостями усунення цієї перешкоди вони бачать залучення стартового капіталу із таких джерел: кредитування у банку, зовнішні інвестори та допомога батьків. Але тут у більшості виникає проблема донесення до інвесторів, кредиторів і власне усвідомлення успішності бізнесу. Здобути підтримку ззовні та переконатися в успішності своєї ідеї, можливо при вдало складеному бізнес-плані. Це документ, у якому ясно говориться про спроможність компанії продавати свої продукти і послуги для одержання прибутку і залучення потенційних інвесторів. Також можна запропонувати такі найактуальніші варіанти вирішення фінансової проблеми:

Варіант 1: Кредит на розвиток бізнесу. Цей варіант вважається банальним. Будь-яка кредитна організація пропонує своїм клієнтам програми кредитування малого і середнього бізнесу. До того ж, позика, надана на розвиток бізнесу великому підприємству чи компанії, послужить додатковим бонусом кредитного фахівця, який займається цим питанням.

Кредитні організації пропонують безліч програм, що сприяють розвитку підприємства. На жаль, подібні позики «обтяжують» підприємця високим відсотком за кредит. Процентна ставка для малого і середнього бізнесу, а також для приватного підприємця «не падає» нижче планки у 20—27,5 %. Зрозуміло ж, позичальник істотно переплачує, але є і плюси в бізнес-кредитуванні.

Варіант 2: Взяти гроші в борг. Цей спосіб зручний тим, що для отримання коштів на розвиток підприємства, бізнесмену-початківцю не знадобиться збирати безліч документів і чекати позитивного рішення про кредит. Фінансові кошти позичальник отримує практично відразу, не потрібно буде переплачувати за ведення кредиту і залишати майно в заставу. Цей варіант ефективний тільки в тому випадку, якщо родичі або друзі мають необхідними грошовими засобами. У разі краху підприємства, відносини з близькими можуть зіпсуватися.

Варіант 3: Приватні інвестиції. Перспективні конкурентоспроможні ідеї можуть стати гарним приводом для залучення сторонніх інвестицій. При цьому надзвичайно серйозно потрібно поставитися до написання бізнес-плану. Після чого можна звернутися до приватних інвесторів. Такий кредит буде надано на відносно вигідних умовах, стандартна процентна ставка не перевищує 7—10 %. Така позика передбачає великий ризик і накладення величезних санкцій у разі порушення платіжних умов. У результаті борг зростає в рази, а може бути і в десятки разів.

Але це не означає, що потрібно бігти до лихваря, підприємцю слід самостійно пошукати інвесторів. Бізнесмен-початківець може звернутися до знайомих або спробувати пошукати підтримку серед підприємців свого міста або регіону. Якщо хоча б один підприємець зацікавиться у пропонованому проекті, то можна вважати, що це вже перемога.

Найімовірніше, після подібних інвестицій у справу, підприємець буде змушений ділити його з інвестором, тобто отримає партнера. Але якщо дивитися об'єктивно, то в першу чергу він отримає в партнери людину, яка буде прагнути до розвитку підприємства так само, як і він.

Отже, для початку проекту потрібно проаналізувати передбачувані початкові обсяги і дати оцінку мінімальним інвестиціям необхідним для втілення проекту. Спираючись на ці критерії, і слід вибирати варіанти фінансування підприємства.

ва. Тому, на нашу думку, для невеликих організацій відкривається набагато більше перспектив, ніж для великомасштабного бізнесу.

Висновки. Незважаючи на достатню кількість перешкод та несприяття законодавства нашої країни до створення власного бізнесу молоддю, існує безліч можливостей та перспектив, заради яких варто це зробити. Студентам останніх курсів та випускникам варто втілювати свої ідеї у життя уже сьогодні. Вони мають чудову можливість звернутися по допомогу до студентських організацій та бути більш схильними до ризику, адже власна справа — це шлях до саморозвитку.

Література

1. Imogen Brennan, Start-up businesses starved of Government support, young entrepreneurs say — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.abc.net.au/news/2015-07-13/start-ups-starved-of-support-young-entrepreneurs-say/6616624>
2. Supporting entrepreneurs and the self-employed [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=952&langId=en>
3. Meghan Paton, Minister of State Bernier announces funding to support young entrepreneurs [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://www.futurpreneur.ca/en/press-media/minister-of-state-bernier-announces-funding-to-support-young-entrepreneurs/>
4. Варналій З.С. Основи підприємницької діяльності [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://westudents.com.ua/knigi/164-osnovi-pdprimnitsko-dyalnost-varnaly-zs.html>
5. Співаковський В.М. Методичні матеріали міжнародного ліцею «Гранд».
6. Студентський бізнес-інкубатор КНЕУ. — [Електронний ресурс]— Режим доступу: https://kneu.edu.ua/ua/student_life/public_studentorganizations/studentskyj_biznes_inkubator_kneu/
7. Doing Business. Благоприятность условий ведения бизнеса. Украина. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://russian.doingbusiness.org/data/exploreconomies/ukraine>

References

1. Imogen Brennan, Start-up businesses starved of Government support, young entrepreneurs say, available at: <http://www.abc.net.au/news/2015-07-13/start-ups-starved-of-support-young-entrepreneurs-say/6616624> (Accessed 23 March 2016)
2. Supporting entrepreneurs and the self-employed, available at: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=952&langId=en> (Accessed 24 March 2016)
3. Meghan Paton, Minister of State Bernier announces funding to support young entrepreneurs, available at: <http://www.futurpreneur.ca/en/press-media/minister-of-state-bernier-announces-funding-to-support-young-entrepreneurs/> (Accessed 23 March 2016)
4. Varnaliy, Z S. Osnovy pidpriemnytskoi diialnosti [Basics of entrepreneurship], available at: <http://westudents.com.ua/knigi/164-osnovi-pdprimnitsko-dyalnost-varnaly-zs.html>
5. Співаковський В.М. Методичні матеріали міжнародного ліцею «Гранд».
6. “Student Business Incubator KNEU”, available at: https://kneu.edu.ua/ua/student_life/public_studentorganizations/studentskyj_biznes_inkubator_kneu/ (Accessed 23 March 2016)
7. “Doing Business. Ease of doing business. Ukraine”, available at: <http://russian.doingbusiness.org/data/exploreconomies/ukraine> (Accessed 29 March 2016)

Стаття надійшла до редакції 30.03.2016 р.